Aberdeen – granittbýurin, olju- og mentadepilin í landnyrðingi

Í Aberdeen-økinum, Grampian Region, býr góð hálv miljón av fólki; í býnum sjálvum um 300 túsund. Síðan 15. øld hevur universitet verið í býnum, sum á okkara døgum hýsir fleiri lærustovnum, granskingardeplum og ríkum mentanarlívi.

ABERDEEN 8. okt. (Diml.)

St Machar dómkirkjan í Old Aberdeen

Í hugaheimi flestu føroyinga, serliga eldra ættarliðsins, man Aberdeen framvegis verða settur í samband við fiskiskap, fiskasølu og -keyp. Hetta er alt til enn, men í nógv, nógv minni mun enn fyrr. Nógvir føroyingar um miðan aldur og eldri kenna nøvnini Market Street, Union Street, Bon Accord skeinkistovuna og so framvegis. Fyri ikki um at tala fiskamarknaðin, har miklar uppboðssølur fóru fram. Fiskamarknaðurin er nú einans viðfáningur av tí, hann var fyri 30 ár um síðani. Men flestu barrirnar, og sjálvsagt gøturnar, eru tær somu sum áður.

Á okkara døgum er Aberdeen fyrst og fremst oljubýurin mikli, haðani stórur partur av oljuvinnuni í Norðsjónum verður stýrdur, eins og fleiri lærdóms-, venjingar- og granskingarstovnar fáast við oljuvinnu burturav. Bæði, tá ið tað snýr seg um botnkanningar, royndarboringar, útvinning, sølu og tænastur oljuídnaðinum viðvíkjandi. Fleiri føroyingar hava verið – og eru – á ymiskum skeiðum í hesum sambandi, kanska mest kavaraskeiðum.

Men olja er heldur ikki fulli sannleikin um Aberdeen, hóast henda vinna vant munandi uppá seg frá um 1970 og frameftir, og hóast hon er meginorsøkin til tann framburð, ið farin er fram her, mótsett so mongum øðrum bretskum býum, har virki eru latin aftur, har stórt arbeiðsloysi valdar og so framvegis. – Líka so lítið, sum fiskur *var* Aberdeen, líka lítið er oljan tað í dag.

Tvey universitet

Nú eru tvey universitet í býnum. Tað gamla University of Aberdeen, sum heldur til í býarpartinum Old Aberdeen, og eigur meginpartin av honum, og so tað nýggja Robert Gordon University, sum hevur tvey ár á baki sum universitet.

Á Aberdeen University eru um 12.000 lesandi úr øllum heimspørtum, teirra millum ein úr Føroyum. Á Robert Gordon University, sum Fróðskaparsetur Føroya hevur tikið samstarv upp við í sambandi við búskapar- og handilsfrøðiligar útbúgvingar, eru um 6.000 lesandi – eisini úr øllum heiminum, teirra millum uppaftur ein føroyingur.

Hitt gamla University of Aberdeen varð sett á stovn í 1495 og hevur so statt 500 ára hátíðarhald um tvey ár. Universitetið var hitt fyrsta í Europa, ið setti lærustól í læknafrøði, og læknaskúlin í Aberdeen var í øldir roknaður sum hin gitnasti, ið var. Mestsum allar greinir kunnu lesast á Aberdeen University, sum er høgt í metum bæði í Bretlandi og ikki minst í útlondum. Kanska er eitt sindur torførari at verða upptikin her, men hinvegin er »frátalliðs«, t.e. tey, ið gevast av einihvørjari orsøk, einans um 5%, sigst. Og tað er tað lægsta í Bretlandi, har tað vanliga liggur um 15–25%. – Nógv granskingararbeiði fer fram, ikki minst innan olju; men eisini innan flest øll vísindalig øki.

Okkara Dr Jakobsen var tilnevndur lektari á University of Aberdeen í 1914, man orsakað av fyrra heimsbardaga og bráða deyða hansara untist honum ongantíð at byrja starv sítt, hóast væl kendur her um leiðir.

Robert Gordon University tekst serliga við hægri undirvísing og gransking innan búskapar- og handilsfrøði, fyrisiting, mat- og heilsufrøði, farmakologi, verkfrøði og annað. Men ikki »gomlu« ella »klassisku« greinirnar sum læknafrøði, bókmentir, málfrøði, gudfrøði, løgfrøði og slíkt, sum Aberdeen University miðsavnar seg um. – Alt í alt eitt frálíkt býti millum teir báðar stovnarnar, halda flestøll.

Aðrir lærustovnar eru eisini í býnum, so sum tekniskir skúlar, listaskúli, læraraskúli og so framvegis.

Gamal býur

Aberdeen er millum áirnar Don og Dee, hagar »veiðimenn og savnarar« settu seg niður longu um 6.000 áðrenn okkara tíðarrokning. Hann varð grundaður sum býur, tá ið Malcolm III var kongur Skotlands og fekk býarfrelsi frá Robert the Bruce í 14. øld. Mikli vøkstur býarins fór fram í 19. øld, tá ið arkitektarnir Archibald Simpson og John Smith stóðu fyri nógvum av teimum hugtakandi nýklassisistisku bygningunum, gjørdir úr tí tilfari, ið her er, nevniliga granitti – tí verður býurin mangan nevndur »granittbýurin«. – Onnur áin, nevnd omanfyri, gevur býnum navn sítt, Aberdeen, hin gevur íbúgvunum navn, aberdonarar.

Á okkara døgum er Aberdeen triðstørsti býur Skotlands. Glasgow er størstur, síðan kemur Edinburgh. Trivnaðurin tykist góður, lítið arbeiðsloysi, og býurin hýsir næststørsta ráðstevnu- og framsýningartiltaki í heiminum oljuídnaðinum viðvíkjandi. Býurin verður mettur at vera miðdepil fyri olju- og gassídnaði í Europa, tí ofta nevndur »oljuhøvuðsstaður Europu«.

Men aðrar vinnugreinir hava eisini stóran búskaparligan týdning, eitt nú handils- og bankavirksemi, og eisini gomlu vinnurnar sum fiskiskapur, landbúnaður og matvøruídnaður. Aberdeen hevur størsta framburð í Bretlandi aftan á útsýnningspartin av Onglandi.

Mentanarlív

Verða skúlaskapur, hægri undirvísing og gransking tikin frá, so er kortini ríkt mentanarlív í Aberdeen. Fleiri mentastevnur verða hildnar á hvørjum ári, bæði innan tónleik, list, sjónleik og filmi. – Til dømis verður hin stóra »Alternative Festival« hildin nú um dagarnar, 14.–24. oktober, har tónlistafólk innan jazz, rock og fólkatónleik úr ymiskum londum taka lut og hava framførslur. – Heitið er helst komið av tí, at í august er stór klassisk tónlistastevna í Edinburgh.

Eisini eru fleiri frálíkar framsýningar, m.a. listaframsýningar, t.d. Aberdeen Art Gallery, og nakað serligt eru søvnini Maritime Museum og James Dun's House.

Tvey stór leikhús eru, nevniliga His Majesty's Theatre, eitt hitt mest sermerkta edwardiska sjónleikarhúsið í Bretlandi, og Music Hall, umframt fleiri smærri. Leikskráirnar eru fjølbroyttar, og fleiri leikbólkar frá London og aðrastaðni hava framførslur her, umframt regluligar sýningar hjá Scottish Opera og Scottish Ballet. Útlendskar vitjanir eru fleiri á hvørjum ári.

Vakur býur, dámligt fólk

Nógv ímynda sær óivað Aberdeen sum ein heldur ónossligan bý, har fiskaróðsla og -deymur gera tað nærum ólíviligt. Men veruleikin er, sum so mangan, beint tvørtur ímóti. Býurin er stak nossligur og vakur. Alt er væl hildið, og nógv verður gjørt at fríðka býin við blómum, runnum, trøum og øðrum vøkstrum. Fleiri parkir eru við trøum, grasfløtum og runnum. At spáka fram við áunum Dee ella, kanska serliga, Don er verulig uppliving. Eisini fyri hann, ið annars lítlan ans hevur fyri slíkum.

Og landslagið uttan um býin er eisini frágera fjálgt og vakurt. Fleiri smábýir og bygdir frá miðøld eru ikki langt frá Aberdeen, og haðani slepst lættliga í bussum ella toki. Eitt nú Stonehaven sunnanfyri. Og frá mai til september skipar bussfelagið í Aberdeen fyri áhugaverdum útferðum.

Fólkið er stak fyrikomandi og blítt. Flestu útlendingar kenna seg væl her. Ikki minst fólk úr triðja heiminum, sum ikki uppliva ta keðiligu rasismu her, sum tíverri er so nógva aðrastaðni í Bretlandi. – Tað kennist líkasum, at býurin er akkurát passaligur til støddar: ikki stórbýur, men hevur kortini stórbýardám á sín hátt, halda tey.

jt.

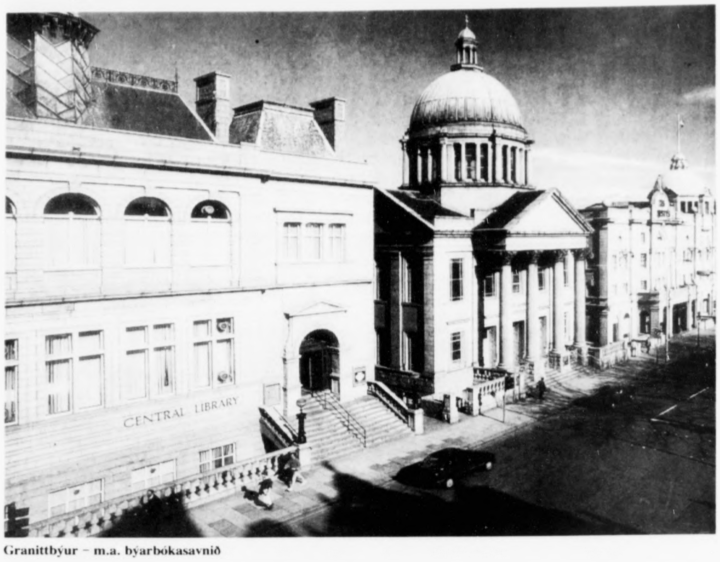

Granittbýur – m.a. býarbókasavnið

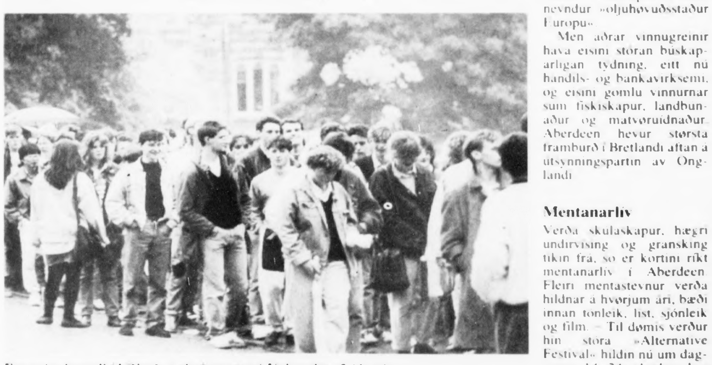

Fyrstaárs lesandi í biðirøð at skráseta seg á University of Aberdeen

UMMÆLI:

Gospelkonsertin á Læraraskúlanum 9. okt. 1993

Í Dimmalætting 7. okt. stóð at lesa, at leygardagin 9. okt. kl. 19.30 verður ókeypis atgongd til konsert í læraraskúlanum við fleiri kendum føroyskum sangarum.

Eg sum fleiri aðrar mammur sat saman við hundraðtals ungdómi og lurtaði. Eg má siga tað, at hatta var væl skipað fyri av ungum friviligum føroyskum ungdómi. Tey komu frá øllum ymiskum trúarbólkum og frá ymiskum bygdum, og onkur var frá fremmandum landi, og tí var ikki bara sungið á føroyskum, men tilfar var til fleiri tjóðir. Tað var ikki bara ein njóting at sita og lurta, men ein fjøld av menniskjum, sum var komin fyri at fáa nakað heim við til at geva víðari. Tað var stórt at síggja tykkum á palli, hvussu tit lýstu tá tit sungu um tykkara frelsara Jesus Kristus.

Gævi at tað kvøldið í læraraskúlanum kundi komið í sjónvarp og útvarp okkara. Tit vóru virkuliga fitt øll, orð og lag var heilt einastandandi, og skjótt fekk ein varhugan av, at tit gjørdu virkuliga nakað fyri lurtarafjøldina. Oftani so kunnu vit síggja í bløðum um sjónleikir og filmir, sum skulu framførast og sýnast, hvussu ofta hoyra vit ikki um onkran kendan persón, sum er so góður til sín leiklut.

Men eitt má eg siga, at tá Lisa kom á pallin við sínum vakra og fríða brosi og byrjaði at syngja, fekk hon alla fjøldina at vera við, og tey føgru orð í sanginum og teir sum høvdu instrumentini í hond, tað var heilt einastandandi.

Nógvir vóru luttakararnir, og nógvir vóru sangirnir, og vóru allir vakrari enn annar. Ógvuliga upplýsandi, rørandi og kærleiksfullir sangir, um kærleikan Jesus.

Eg kann ikki láta vera at nevna Noemi frá Vágunum við síni kláru framúr góðu sangrødd, teimum vøkru sangum hon sang, og musikkurin, hann var *super*.

Tit vóru øll ófør, og vónandi halda tit áfram, og møguliga fáa tit nógv sum leggjast aftrat.

Túsund takk fyri eitt deiligt vælevdnað Gospel konsertkvøld.

S.Ó.

JENS LISBERG AFTUR Á PALL

Maðurin sum hevur verið við í hvørjum kvøðuljómum síðani hann gav sítt fyrsta band út, fer nú kring landið við nýggjum orkestri. Fyrstu ferð verður á Strondum leygarkvøldið 16.okt.

Jens Lisberg

Kring landi

Jens Lisberg hevur við nýggja bólkinum framført tvær reisur í ár. Fyri góðum tveimum mánum síðan fyltu teir ítróttarhøllina í Trongisvági og næstseinasta vikuskifti vitjaði teir í ítróttarhøllini í Klaksvík. Eisini har var undirtøkan framúr og var høllin fullsett.

Nýtt band

Fyrr í ár hava Jens Lisberg og orkestur hansara verið í upptøkuhølunum hjá Rema í Runavík, har teir hava tikið upp tíggju nýggjar sangir. Ætlanin er at bandi skal koma út til jóla. Løgini eru heimagjørd og syngur Jens á enskum.

Jens Lisberg við nýggja orkestrinum Hjalti Joensen, Stamen Stanchev, Petur Mohr Reinert og Hans Carl Hansen. Ronnie Nielsen vantar á myndini

FC skipar fyri

Fyrstu framførslurnar hjá Jens Lisberg og nýggju manningini vóru fyriskipaðar av ítróttarfeløgum, men framyvir verður tað FC management sum fer at taka sær av tí praktiska í samband við framførslurnar. Ætlanin er at fara kring alt landið við nakað av tíðarbili ímillum hvørja framførsluna.

Nýggja orkesturi

Jens Lisberg hevur í skjótt ein mansaldur spælt við bólkinum Sputnik og hava teir givið nøkur bond út. Tó hevur Jens Lisberg sjálvur givið ein hóp av bondum út sjálvur og ikki munnu verða nógvir kvøðuljómar sum eru farnir framvið uttan at ikki onkur ella fleiri av hansara sangum hava verið við.

Til hetta tiltakið hevur hann so fingið savna sær tónleikarar til ein heilt nýggjan bólk. Hetta eru allir royndir tónleikarar og sum ofta eru at hoyra og hava allir verið við á fleiri band og plátuútgávum.

Á keyboards spælir Stamen Stanchev, guitarar spæla Hjalti Joensen og Hans Carl Hansen. Trummur og kór, Ronnie Nielsen og á bass og kór, Petur Mohr Reinert.